

Måndagen den 12 mars

Kl. 11.00

*Om handelsutbytet
med Polen, m. m.*

§ 1 Justerades protokollet för den 2 innevarande månad.

§ 2 Om handelsutbytet med Polen, m. m.

Handelsministern HADAR CARS erhöll ordet för att besvara *Alf Lövenborgs* (apk) den 13 februari anmälda interpellation, 1978/79:144, och anförde:

Herr talman! Alf Lövenborg har frågat mig

1. hur jag bedömer uppgifterna om att man från svensk sida, genom passivitet och ointresse, missat stora affärer med Polen, bl. a. när det gäller försäljning av malm från LKAB,

2. vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka handeln mellan Sverige och SEV-länderna.

Polen är Sveriges största exportmarknad i Östeuropa. Den svenska exporten dit ökade kraftigt under 1970-talet och uppgick 1978, trots en viss minskning de tre senaste åren, till nästan 1,3 miljarder kronor. Sverige kom 1977 på femte plats i Västeuropa som leverantörland för Polen.

Detta ger enligt min uppfattning inte belägg för att Sverige skulle ha misskött sig när det gäller exporten till Polen – tvärtom. Eftersom Alf Lövenborg gör en jämförelse med Finlands östhandel, kan jag i förbigående nämna att den svenska exporten till Polen under 1977 var nära sex gånger så stor som den finska exporten dit.

Efter en period av kraftiga investeringar och starkt ökad import strävar man nu på polsk sida efter att hålla igen importen. Den relativt höga svenska exportsiffran skall bedömas även mot denna bakgrund.

Polens export till Sverige har också ökat under 1970-talet men är fortfarande betydligt mindre än vår export till Polen. För en fortsatt tillväxt i vår ömsesidiga handel tror jag det är väsentligt att Polen lyckas i sina exportansträngningar. Jag vill understryka att vi från svensk sida önskar en sådan fortsatt tillväxt i handelsutbytet med Polen.

Vad beträffar järnmalm, specialstål och fartyg vet Alf Lövenborg lika väl som jag, att situationen för dessa branscher är sådan att man inte låter möjliga exporttillfällen gå sig ur händerna. Om en affär skall komma till stånd beror emellertid på om man kan komma överens om bl. a. priser och krediter.

I vad särskilt gäller järnmalm är Polen en av de naturligaste marknaderna för Sverige, och Sverige är efter Sovjetunionen den största exportören till Polen. I mitten av 1970-talet ingick de svenska leverantörerna ett långsiktigt

leveransavtal med Polen som sträcker sig fram till 1985. Avtalet gick ut på att Sverige successivt skulle leverera allt större kvantiteter järnmalm enligt en överenskommen plan. Avtalet har fungerat tillfredsställande under en följd av år, och exporten har stigit successivt. Under 1978 anmäldes emellertid från polsk sida, att man inte längre kunde importera de kvantiteter som förutsågs i avtalet. Man begärde dessutom stora krediter. Under 1978 nåddes till sist överenskommelse om leverans enligt avtalet. Vi hoppas att avtalet fortsättningsvis skall kunna uppfyllas utan problem.

Man kan ta de problem som sålunda förekommit som ett uttryck för den strikta importpolitik som Polen nu följer eller som ett uttryck för de problem som den polska betalningssituationen medför. Men vad det än är – något bevis på passivitet och ointresse från svensk sida är det inte.

De andra frågor som Alf Lövenborg nämner kan inte diskuteras utan att man går in på de bedömningar som gjorts i enskilda affärer. Det som sägs i den tidningsintervju som Alf Lövenborg citerar i sin interpellation bör närmast tas som uttryck för att parterna inte lyckats ena sig i de aktuella affärsförhandlingarna.

Alf Lövenborg frågar också vad jag avser att göra för att öka handeln mellan Sverige och SEV-länderna. Jag berörde detta redan den 18 december förra året i samband med en annan interpellation av Alf Lövenborg.

Jag påpekade då att det finns ett intresse av att öka handeln med de socialistiska länderna men att detta försvåras av en rad faktorer. Handelns storlek bestäms inte enbart i Sverige. Den hänger naturligtvis samman med vilka varor de socialistiska staterna kan erbjuda den svenska marknaden och vilket intresse det finns för varorna hos de svenska konsumenterna. Hos de socialistiska länderna finns ett starkt önskemål om att handeln skall vara balanserad bilateralt, dvs. att export till och import från varje land skall väga jämnt. Detta sätter vissa gränser för våra möjligheter att öka handeln.

En faktor är att flera av de berörda länderna har en skuldsättning, som försvårar ökade inköp från bl. a. västländerna. En annan komplikation är kraven på s. k. motköpsaffärer, där de socialistiska länderna, för att förbättra sin valutasituation, ofta försöker få en direkt koppling av import- och exportaffärer. Det är främst mycket stora företag som har möjlighet att hantera sådana krav. Länder med en liten hemmamarknad som Sverige har självfallet mindre möjligheter än t. ex. Västtyskland och Frankrike att placera importvarorna. Jag vill tillägga att sådana kopplingar på längre sikt ofta är en dålig affär för de socialistiska länderna, som får bära de extra kostnader som sådana affärer medför och som inte heller får den marknadskunskap som är en förutsättning för en vidare utveckling av handeln.

F. n. pågår förhandlingar om nya långsiktiga handelsavtal med flera av de socialistiska länderna i Östeuropa. Avsikten är att dessa avtal skall underlätta företagets kommersiella kontakter. Det sker årliga handelsförhandlingar mellan Sverige och flertalet av dessa stater. Likaledes har de samarbetskommissioner som har inrättats mellan Sverige och dessa stater årliga överläggningar. Svenska företag deltar regelbundet i de mässor och utställningar som ordnas i de socialistiska länderna. Ofta anordnas delegationsresor för

affärsmän för att främja handeln. Under våren kommer t. ex. sådana delegationer att besöka Baltikum och Albanien. Ett kontinuerligt arbete för att utveckla handeln görs av våra ambassader och handelssekreterarkontor i de berörda länderna. Den kommersiella bevakningen vid ambassaderna i Moskva och Warszawa har förstärkts.

Under våren kommer vi att ha ett särskilt livligt besöksutbyte med just Polen. En svensk affärsmannadelegation besökte Polen i februari. Statssekreteraren i handelsdepartementet besökte sin polska kollega i förra veckan. De sedvanliga årsprotokollsförhandlingarna äger rum denna vecka, och senare under våren följer möte i den svensk-polska samarbetskommissionen och ett besök av en polsk affärsmannadelegation.

Låt mig avslutningsvis än en gång konstatera att vi från svensk sida är intresserade av att ytterligare öka handeln med de socialistiska länderna. Alf Lövenborg bör vid det här laget vara medveten såväl om detta som om de åtgärder vi har vidtagit i detta syfte.

ALF LÖVENBORG (apk):

Herr talman! Jag ber att få tacka handelsministern för svaret på min interpellation. Det var långt, och det slutar med att handelsministern betonar att man från svensk sida är intresserad av att ytterligare öka handeln med de socialistiska länderna.

Men även om svaret på min interpellation var omfattande, så kan detsamma inte sägas när det gäller omfånget av handeln mellan Sverige och SEV-länderna. Det är detta som vi vid olika tillfällen har velat påvisa liksom vilka förutsättningar som måste uppfyllas, om man vill göra en nyorientering. Vid en jämförelse mellan Sverige och Finland i fråga om handeln med Polen kan Sverige redovisa siffror som är tämligen hyggliga, men detsamma gäller ju inte beträffande den totala handeln med de socialistiska länderna. Vid en sådan jämförelse kommer Finland ett par hästlängder före.

När det gäller min första fråga vill jag säga att den ställdes sedan jag noga kontrollerat uppgifterna att polska order gått vår näsa förbi på grund av passivitet och ointresse. Handelsministern förnekar nu detta. I svaret framhålls att uteblivna order kan bero på flera saker. Däribland nämns en mera strikt polsk importpolitik, att man inte kunnat ena sig i konkreta affärsförhandlingar, osv.

Handelsministern lät närmast indignerad över att jag har haft oförsynligheten att misstänka att Sverige har missat några chanser. Nåja, misstanken är inte särskilt uppseendeväckande, om man ser litet bakåt i tiden, då det av politiska skäl sattes en handelspolitisk tvångströja på vår handelspolitik. Det spelet har ju mycket väl klarlagts av professor Gunnar Adler-Karlsson m. fl. Jag menar att det förflutna även kan ge näring åt misstankar i nuet.

Men det är naturligtvis inte historia som jag vill diskutera nu. När det gäller handeln med Polen anser handelsministern att allt är bra och viftar bort den tidningsintervju som jag anser vara så alarmerande, och detta gör han i ett sysselsättningsläge då Sverige har all anledning att tillvarata varje exportchans.

Frågan byggde ju inte på mina egna påståenden utan på en intervju med den biträdande polske handelsministern Stanislaw Dlugosz i Norrskensflamman den 7 februari i år. Vid detta tillfälle uttalade han sig på följande sätt:

”Handeln i bägge riktningarna mellan Polen och Sverige borde ha förutsättningar att ligga på betydligt högre nivåer än vad som är fallet idag.

Handeln med Sverige avviker i själva verket ganska markant i negativ mening från vår handel med andra västliga industristater.

Särskilt de tre senaste åren uppvisar en minskande trend.

Vad som inverkar menligt är att Sverige håller fast vid vissa diskrediterande begränsningar och kvoteringar som exempelvis Österrike och Finland har avskaffat. Med t. ex. Österrike ökade vår handel 1978 med tio procent, medan den alltså minskade betydligt med Sverige.”

I intervjun presenterade den polske ministern uppgifter som visar att den svensk-polska handeln minskar. Från 1976 till 1978 sjönk den polska importen från Sverige med 9 % eller från 1 227 miljoner konvertibla zloty till 1 007 miljoner, medan den svenska importen från Polen sjönk med hela 23 % under motsvarande tid, från 852 miljoner konvertibla zloty 1976 till 552 miljoner år 1978. Detta är inte precis en gynnsam utveckling.

I svaret säger handelsministern: ”Vad beträffar järnmalm, specialstål och fartyg vet Alf Lövenborg lika väl som jag, att situationen för dessa branscher är sådan att man inte låter möjliga exporttillfällen gå sig ur händerna.” Men så här säger den polske biträdande handelsministern i samma intervju:

”Ibland får man en känsla av att det svenska näringslivet inte är lika intresserat som handelskretsar i andra länder. Kanske är svenskarna för mätta? filosoferar Dlugosz, kanske har man tagit siesta i det svenska näringslivet?

Exportörer av järnmalm visar exempelvis stor aktivitet visavi Polen. Polen har också stor import av stål trots utvecklingen av den egna stålindustrin. Vi skulle kunna importera mera av det svenska kvalitetsstålet, men det verkar inte som Sverige vill ställa upp i konkurrensen samtidigt som andra länder översvämmar oss med offerter. ---

Vi kan visserligen i det fallet bete oss som en vacker kvinna som kan välja partners ---. Ty faktum är att de mängder stål vi importerar borde vara av intresse för vilket land som helst, också Sverige.” Han fortsätter: ”Polen har också röjt intresse av att importera fartyg från Sverige, men bl. a. italienare och fransmän har där visat betydligt större intresse. Exempelvis franska varv har tagit hem polska beställningar som representerar fem miljoner arbetstimmar av fartygsprodukter som också Sverige kan leverera.

Mellan 1974-76 förekom också viss dialog på lastbilssidan med Volvo. Vi diskuterade en ökning av den polska kolexporten, och det resonerades om elleveranser till Sverige via kabel i Östersjön. Någon utveckling av dessa planer har det emellertid inte blivit.”

Det är rätt långa citat som jag här har läst, men jag tycker att de är betydelsefulla i sammanhanget. Jag vill också tillägga att jag har försökt

kontrollera, om det i den här intervjun skulle röra sig om några felaktigheter, men så är inte fallet. Det är den bestämda uppfattning som man har och som man också har gett uttryck för.

Vad som alltså står klart är att det här finns bedömningar som svär mot varandra. Handelsministern säger att man från svensk sida gör allt som göras kan. På polsk sida har man dock en helt annan uppfattning.

Jag som inte har varit med i de inre cirklarna när avtal diskuterats kan naturligtvis inte stå här och tvärsäkert fastslå att man på det ena eller det andra området har missat stora svenska order till Polen. Men jag har också en bestämd känsla av att handelsministern inte så kategoriskt som i svaret skall försöka spika fast att varje möjlighet har tagits till vara. Den polske ministerns uppfattning liksom handels utveckling visar tvärtom att så icke är fallet.

När det gäller interpellationens andra del – frågan om vad som kan göras för att öka handeln mellan Sverige och SEV-länderna – betygar handelsministern sitt intresse för detta och upplyser om att förhandlingar om nya långsiktiga handelsavtal med flera av de socialistiska länderna pågår. Men hur skall man kunna öka volymen? Vilka nya grepp planeras? I vilken omfattning kan man öka de långfristiga krediterna? Vilka åtgärder kan vidtas för att öka importen till Sverige? Detta är ju några av nycklarna i sammanhanget.

Jag vill ställa frågan: Anser handelsministern att ett samarbetsavtal mellan Sverige och SEV skulle kunna spela någon positiv roll i sammanhanget? Vårt grannland Finland har som bekant slutit ett samarbetsavtal med SEV.

I Handelskammartidningen nr 2, som kom ut den 14 februari i år, beskrivs SEV-länderna som "världens mest dynamiska ekonomiska kraft". Vidare heter det: "SEV-länderna kan visa upp många framsteg. Siffror talar sitt tydliga språk: åren 1951–1977 uppgick den genomsnittliga årliga tillväxttakten till 9,4 procent för SEV-länderna jämfört med världsgenomsnittet på 6,3 procent.

SEV-länderna svarar nu för mer än en tredjedel av världsproduktionen inom verkstadsindustri och kemisk industri, 22 procent av världens elkraft, 29 procent av stålet, 37 procent av handelsgodset och 28 procent av naturgasen."

Nog finns det, herr talman, mycket som talar för att vårt land har allt intresse av att öka handeln med dessa länder. I det nummer av Handelskammartidningen som jag nyss citerade ur säger en svensk direktör, vars företag just gjort lyckade affärer med Sovjet: "Skall man satsa på Sovjet måste man också göra det helhjärtat." Jag anser fortfarande att man från svensk sida inte satsar så helhjärtat som man borde. Det finns mer att göra.

Jag vill sluta med att ställa ytterligare en fråga. När vi nu kommer till riksdagen ligger regeringens energiproposition i våra fack. Den har presenterats i tidningarna. Jag har självfallet inte hunnit studera den, men att döma av tidningsreferaten är man inställd på att satsa betydligt mera på kol. I så fall måste väl Polen bli den naturliga handelspartnern. Här finns en uppenbar möjlighet att volymmässigt öka handelsutbytet med detta grannland inom en icke alltför avlägsen framtid.

Jag förmodar att detta också är handelsministerns åsikt. Det bör kunna

öppna nya möjligheter för både Sverige och Polen. Redan nu bör det f. ö. vara möjligt att öka kolimporten från Polen. Nu täcker vi vårt behov av stenkol i mycket ringa del från denna handelspartner, 15,5 %. Men från USA, som ligger så långt borta, tar vi 24,8 %. Nog bör den proportionen kunna ändras, om man vill öka handelsutbytet med Polen.

Handelsministern HADAR CARL:

Herr talman! Herr Lövenborg refererade till energipropositionen och till den vikt som i denna fästs vid ökad användning av kolet. Jag vill gärna säga att det polska kolet i detta sammanhang förvisso är intressant för Sverige, självfallet då förutsatt att det kan levereras på sådana villkor att det ekonomiskt är av intresse för Sverige att ta detta kol från Polen. Över huvud taget vill jag starkt understryka att handeln alltid följer och även bör följa de ekonomiskt bästa villkoren. Självfallet gäller detta då både Polens import och vår import från Polen.

Något avtal mellan Sverige och SEV är inte aktuellt.

Det är naturligt att Polen vill öka sin export. Som jag sade i mitt interpellationssvar ställer vi oss också från svensk sida positiva till en ökad import från Polen. Men vi har, som herr Lövenborg väl känner till, vissa varuområden där vi med hänsyn till den svenska försörjningsberedskapen iakttar en restriktiv linje. I första hand måste vi av detta skäl vara försiktiga med att öka importen från andra länder av textilier och skor.

I övrigt välkomnar vi alltså en ökad polsk export till Sverige. Men förutsättningen är naturligtvis att varor som Polen vill sälja avvyttras till priser och på leveransvillkor i övrigt som framstår som konkurrenskraftiga på den svenska marknaden och att det finns svenskar som är intresserade av att köpa det som Polen tillverkar, till de priser som Polen vill ta ut för varorna.

Herr Lövenborg tog upp några speciella frågor. Beträffande fartygen vill jag säga att den frågan allttjämt, enligt uppgifter som vi har fått bekräftade från Polen, i allt väsentligt är öppen. När det gäller järnmalm är problemet snarast att man från polskt håll har tagit upp vårt kontrakt med Polen, som är ett långtidskontrakt, och vill revidera de överenskomna villkoren under avtalsperioden. Det tycker vi inte bör ske, om det kan undvikas.

Slutligen tycker jag kanske att herr Lövenborg visar en viss naivitet när han tar en polsk statlig representants uttalande som underlag för ett påstående att de svenska företagen skulle visa ett alltför litet intresse. Den polske vice utrikeshandelsministern företräder ändå i detta fall sitt lands importintressen, och han har en från hans synpunkter naturlig och riktig ambition att försöka pressa de svenska förhandlingsbuden så mycket som möjligt. Han gör det genom att säga att svenskarna visar ett litet intresse. Vad menar han då med det? Jo, han menar att svenskarna prismässigt ligger för högt. Han säger egentligen med detta: Sänk era priser! Han hotar i sitt uttalande med att man annars kommer att köpa från Italien och från de andra länder som herr Lövenborg refererade till. Under en pågående förhandling kan inte alla förhandlingspartner få uppmärksamhet i Sveriges riksdag för sina intressen och önskemål. Det gar i detta fall genom Alf Lövenborgs förtjänst, men jag

tycker att han skall vara mycket försiktig när det gäller att kritisera svenska företag på basis av motpartens förhandlingsbud.

ALF LÖVENBORG (apk):

Herr talman! Statsrådet Cars anser att mina frågor vittnar om en viss naivitet. Jag tycker inte att det är mera naivt av mig att ställa dem än att jag tar statsrådet Cars på allvar. Det handlar i båda fallen om auktoritativa talesmän för resp. länder. Statsrådet Cars tycker inte att ett avtal med SEV är aktuellt. Jag vill beklaga detta, eftersom det handlar om en jättelik marknad. Vid SEV-sessionen i juni 1978 fastställdes de ekonomiska planerna fram till 1990. Det handlar om program för att täcka behovet av bl. a. råvaror, maskiner, utrustning och avancerad teknologi. Enbart de tio medlemsländerna i Europa, Asien och Amerika har en befolkning på 430 miljoner människor. Bara omfattningen av denna marknad är mer än tillräcklig för att motivera maximala svenska ansträngningar i syfte att vårt land skall få tillräckligt fotfäste där. Jag vill bara när det gäller skillnaderna i bedömningen på polskt och svenskt håll av orsakerna till nedgången i handeln säga att någon riktig klarhet inte har nåtts. Jag tycker att det vore på sin plats med en ordentlig utredning.

Jag har refererat de polska uppgifterna, och jag finner inte att de dementeras av handelsministerns inlägg. Visst kan man på ömse håll finna orsaker till att det är som det är. Vi vet att man i de socialistiska länderna, som här har påpekats, har en stark målsättning att få balans i handelsutbytet, och det förefaller inte orimligt. Vi vet också att den svenska bundenheten till traditionella marknader i väst är stor. Att det krävs nya grepp för att Sverige skall kunna öka handeln med de socialistiska länderna står helt klart. Det handlar om långfristiga krediter, men det handlar också om statens aktiva insatser för att på andra plan styra handeln.

Jag anser att detta är så viktiga faktorer att det inte bara kan få vara marknadskrafternas fria spel som avgör utvecklingen. Den måste styras genom medvetna och långsiktiga åtgärder. Det handlar om arbetstillfällen, och det handlar också om att göra Sverige en smula mindre sårbart i dess handelspolitik. Nu utgörs ju en dominerande del av vårt handelsutbyte av handel med den krisdrabbade kapitalistiska världen, och det gör oss ju oerhört sårbara. Det är ett intresse för Sverige, det är ett intresse för svensk arbetarklass att det sker en omorientering av handeln i riktning mot socialismens länder.

Svaret vittnar om att handelsministern ser möjligheter som ligger och väntar, men jag har svårt att skönja de nya genomgripande initiativ som skulle kunna förändra situationen. Handelsministern refererar till pågående förhandlingar om nya långfristiga handelsavtal med ifrågavarande länder. Där finns naturligtvis plats för nytänkande och djärva initiativ för att öka handelsvolymen. Jag hoppas att det tas sådana svenska initiativ, samtidigt som jag nog vill deklarera att jag inte är överdrivet hoppfull. Men den som lever får se.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1978/79:82 till utbildningsutskottet

1978/79:110 lagförslag 3 till skatteutskottet
i övrigt till jordbruksutskottet

1978/79:113 till utrikesutskottet

1978/79:116 till trafikutskottet

1978/79:123 och 124 till näringsutskottet

1978/79:126 punkterna 4 och 5 till arbetsmarknadsutskottet
i övrigt till näringsutskottet

1978/79:127 bil. 1 punkterna 2 och 4 till näringsutskottet

bil. 3 till trafikutskottet

bil. 4 till utbildningsutskottet

bil. 5 till jordbruksutskottet

bil. 6 till näringsutskottet

i övrigt till arbetsmarknadsutskottet

1978/79:133 till arbetsmarknadsutskottet

1978/79:137 till skatteutskottet

1978/79:138 till försvarsutskottet

1978/79:143 till kulturutskottet

1978/79:144 till utbildningsutskottet

1978/79:145 till näringsutskottet

1978/79:146 till jordbruksutskottet

1978/79:153 till socialförsäkringsutskottet

§ 4 Föredrogs och hänvisades

Redogörelser och förslag

1978/79:16 till utbildningsutskottet

1978/79:17 till finansutskottet

1978/79:18 till utbildningsutskottet

§ 5 Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkanden 1978/79:22 och 23

Skatteutskottets betänkanden 1978/79:34–36

Justitieutskottets betänkande 1978/79:25

Lagutskottets betänkanden 1978/79:11–13

Kulturutskottets betänkande 1978/79:20

Trafikutskottets betänkande 1978/79:12

Civilutskottets betänkande 1978/79:20

§ 6 På hemställan av talmannen beslöt kammaren kl. 11.28 att ajournera sina förhandlingar till kl. 15.00. då bl. a. vissa propositioner och det till dagens bordläggning anmälda utskottsbetänkandet väntades föreligga.

§ 7 Kammarens förhandlingar återupptogs kl. 15.00.

§ 8 Anmäldes och bordlades

Propositioner

1978/79:95 om den kommunala ekonomin

1978/79:99 om en ny trafikpolitik

1978/79:107 om avtal om läkarutbildning vid kommunala undervisnings-
sjukhus, m. m.

1978/79:114 med förslag till anslag till centralnämnden för fastighetsdata för
budgetåret 1979/80

1978/79:115 om riktlinjer för energipolitiken

1978/79:118 om ändring i läkemedelsförordningen m. m.

1978/79:120 med förslag om inrättande av statens miljömedicinska labora-
torium

1978/79:121 om användningen av automatisk databehandling (ADB) i
statsförvaltningen

1978/79:122 om vissa åtgärder på informationsförsörjningsområdet

1978/79:130 om vissa åtgärder på växtförädlingsområdet m. m.

1978/79:131 om ADB i arbetsförmedlingen m. m.

1978/79:135 om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,
m. m.

1978/79:139 om bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag m. m.

1978/79:140 med förslag om allmän beredskapsbudget för budgetåret 1979/
80

1978/79:142 om svensk rymdverksamhet

1978/79:147 om informations- och kulturutbytet med utlandet

1978/79:160 om fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

§ 9 Anmäldes och bordlades

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1978/79:16 med anledning av propositionen 1978/79:100 i vad avser anslag
för budgetåret 1979/80 till studiestöd m. m.

§ 10 Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammar-
kansliet

den 12 mars

1978/79:163 av *Alf Lövenborg* (apk) till socialministern om hälsoriskerna med
dieseldrift:

Dieseldriften utgör i många fall en allvarlig fara för människors liv och
hälsa. Gruvarbetarna i malmfälten har under många år fört en hård kamp mot
dieseldriftens ohämlade användning. Det har kunnat påvisas ett opropor-
tionellt stort antal cancerfall bland underjordsarbetarna, som dagligen och

stundligen inandas dieselavgaser. Deras kamp har framtvingat vissa förbättringar av miljöskyddet, men fortfarande finns dieseldriften kvar med allt vad detta kan innebära på lång sikt.

Men det gäller inte bara gruvarbetarna. Krav på dieseldriftens avskaffande kommer nu också från hamnarbetarna. Sedan början på 1960-talet, då man började köra in dieseltruckarna i båtarna, har hamnarbetarnas hälsa försämrats.

År 1975 gjorde Hamnarbetareförbundet en enkät bland sina fackföreningar i landet. 18 av dem svarade. I 17 fall klagade medlemmarna över astmatiska besvär, 36 angav luftrörsbesvär, 15 magsår och 22 hjärtbesvär. Alla åberopade att de brukar få huvudvärk under arbetet när dieseltruckar används.

Hamnarbetarna har liksom gruvarbetarna skäl för sin oro. Dieselgasen består av sot, koloxid och en rad andra ämnen, varav benspyren 3-4 är det hälsofarligaste. Det har en klart cancerframkallande effekt, och försök på råttor har gett skrämmande resultat.

Förbränning av kolföreningar ger upphov till benspyren. Det finns i avgaserna från både bensin- och dieselmotorer. Vid en jämförelse mellan kondensat från cigarettök och motoravgaser i vad gäller cancerframkallande förmåga visade sig motoravgaserna vara mer aktiva och ge upphov till flera tumörer. Det är känt att fenoler, som också finns i dieselavgaser, försämrar lungfunktionen. Alla detaljer när det gäller dieselavgasernas verkningar är inte klarlagda, men man vet att effekten från små doser adderas efter hand, vilket medför att riskerna ständigt ökar. Det är den totala mängden människa får i sig som har betydelse. Exponeringstiden är så lång som 15-20 år, och följaktligen kan ingen i nuläget säga hur många som med tiden kommer att bli sjuka eller få sina liv förkortade.

Det finns ersättningar för dieseldrivna fordon. Hittills har dieseldriften kommit till ökad användning på grund av kortsynt lönsamhetstänkande. Men det är, från samhällets synpunkt, på längre sikt olönsamt att använda sig av metoder som förstör människors hälsa. Det skulle från arbetarnas synpunkt vara utmanande och grymt, om den kortsynta vinstaspekten tillåts väga tyngre än omsorgen om arbetarnas liv och hälsa. Dieselavgaserna är farliga, och åtgärder bör vidtas för att man så långt som möjligt skall avstå från dieseldrift. Det gäller i all synnerhet i de svårventilerade speciella arbetsplatser som här är i fråga.

Mot bakgrund av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till socialminister Gabriel Romanus få ställa följande frågor:

1. Ämnar socialministern vidta några åtgärder för att snabbt få till stånd en grundlig undersökning av dieselavgasernas effekter på människor som arbetar i särskilda miljöer?
2. Ämnar socialministern vidta några åtgärder för att så långt som möjligt eliminera dieseldriften i miljöer där det med skäl kan misstänkas att den är farlig för människors liv och hälsa?

§ 11 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 9 mars

1978/79:421 av *Mats Hellström* (s) till utrikesministern om regeringsåtgärder för att efterforska en i Buenos Aires försvunnen flicka:

En femårig argentinsk flicka, Jorgelina Planas, är försvunnen i Buenos Aires sedan 1977. Inga spår av flickan finns sedan det tillfälle då polisen grep hennes mor. Flickan var då tillsammans med modern. Flickans närmaste anhörig, som är i frihet, är farmodern, som givits politisk asyl i Sverige. Hon har också varit i kontakt med svenska UD, som har ett ansvar att hjälpa till att utröna flickans öde, eftersom farmodern nu är bosatt i vårt land.

Mot denna bakgrund vill jag till utrikesministern ställa frågan:

Avser den svenska regeringen att genom ambassaden i Argentina eller på annat sätt aktivt söka utröna var den försvunna femåriga flickan Jorgelina Planas kan finnas?

1978/79:422 av *Kjell-Olof Feldt* (s) till handelsministern om lämpligheten av vissa handelspolitiska avtal:

Enligt uppgift pågår f. n. förhandlingar mellan svenska regeringen och Hongkong om ett s. k. frivilligt exportbegränsningsavtal för tekovaror. Förhandlingarna skulle sikta till att uppnå en avtalstid på två år, medan avtalen hittills varit ettåriga.

Med hänvisning härtill vill jag fråga handelsministern:

Anser handelsministern det lämpligt att genom handelspolitiska avtal föregripa riksdagens behandling av de handelspolitiska frågorna på tekoområdet, som aktualiseras i regeringens proposition om åtgärder för tekoindustrin?

§ 12 Kammaren åtskildes kl. 15.01.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 100

Måndagen den
12 mars 1979

*Meddelande om
frågor*